

Jak organizovat ženijní zabezpečení?

Zásadní změny, probíhající v AČR, svým rozsahem, hloubkou a rychlostí nemají pravděpodobně srovnatelnou obdobu. Příčiny nebo důvody změn i jejich cíle jsou dostatečně známy a pochopeny. Tempo transformace s sebou mimo jiné přináší fakt, že organizační struktura armády poněkud předbíhá své kvalifikované věcné zdůvodnění. Všechny tyto skutečnosti a souvislosti se projevují i v problematice ženijního zabezpečení operace a boje.

Ženijní zabezpečení zahrnuje množství úkolů, z nichž za nejvýznamnější lze oprávněně považovat:

- budování ochranných staveb v prostorech obrany, prostorech rozmístění, na místech velení aj.,
- zatarasování v prostorech, na směrech a čarách,
- zabezpečení pohybu vlastních vojsk na válčišti,
- ženijní opatření klamné činnosti.

Ženijní budování ochranných staveb je spojeno s těžbou hornin a nabývá na rozsahu a objemu v souvislosti s koncepcí manévrové obrany. Při nedostatku sil k obraně určitého prostoru je třeba uvažovat s alternativním způsobem jejich použití. To znamená, že příslušné síly budou zaujímat obranu, případně přenášet její úsilí do konkrétního směru v závislosti na konkrétní činnosti protivníka. Z toho vyplývá nutnost zřizování většího množství okopů, postavení, krytů.

Rozsah a kvalita ženijního budování obrany má přímý vliv na její odolnost a úpornost, zvyšuje efektivnost využití zbraní, snižuje míru ztrát obránců.

Podle navrhované a vytvářené struktury ženijního vojska má sborový komplet pro tyto práce k dispozici dva ženijní opevňovací prapory s celkovou denní kapacitou 20 000 m³ vytěžené horniny a při vyčlenění 10 tanků jako tahačů zákopových pluhů do 72 km vyhloubených zákopů. (V podmínkách manévrové obrany bude potřeba zákopů pravděpodobně nižší než v pozici obraně.)

Mechanizovaná brigáda může svými ženijními jednotkami provést denně zemní práce v objemu 6 500 m³ horniny, přitom potřeba jen pro bojovou techniku (bez míst velení, bez krytů pro dopravní a speciální techniku) představuje objem přesahující 8 000 m³ vytěžené horniny. Z uvedeného je zřejmé, že organickými ženijními silami a prostředky mechanizované brigády lze potřebné ochranné objekty vyhloubit za 3 až 4 dny, silami ženijního opevňovacího praporu ženijní brigády armádního sboru za 1 až 2 dny.

Tempo a tím i celkový objem prací lze částečně zvyšovat použitím trhavin.

Zatarasování, v němž za základní je nutné považovat zřizování výbušných zátarasů, má přímý vliv na protitankovost a odolnost obrany. Je opatřením, kterým jsou působeny ztráty protivníkovi přímo, ale také nepřímo tím, že umožňuje účinnější využití paleb všech palebných prostředků. Místo a úloha zatarasování vzrůstá v souvislosti s limitovaným množstvím vybrané výzbroje na základě vídeňských ujednání o snižování stavu konvenčních zbraní. Lze říci, že v současnosti je zatarasování v podstatě jedinou možností zabezpečování potřebné úrovně protitankovosti obrany.

Současná organizace a výzbroj kompletu ŽV sboru umožňuje zřizovat protitanková minová pole a operační zátarasy jedním ženijním zatarasovacím praporem, jehož výzbroj a technické vybavení má podobu z období druhé světové války. Ženijní zatarasovací jednotky u mechanizovaných svazků jsou oslabovány.

Jsou sice vyvinuty moderní a účinné prostředky (MV-3, velkokapacitní minový ukladač), ale vybavení vojsk jimi brání současná finanční situace.

Ženijní zabezpečení pohybu vojsk v sobě zahrnuje celou škálu činností. A to úpravu a údržbu cest, zřizování a udržování přepravišť přes vodní překážky, ale také ražení průchodů v zátarasech a závalech. I přes hustou síť poměrně kvalitních silnic na území ČR celá tato problematika zasluhuje značnou pozornost. Zrušením silničních a mostních praporů vojsk týlu zůstává celá tíha na ženijním vojsku. Zásadní změna systému zásobování vojsk v poli vytvářením systému logistiky s sebou zřejmě ponese potřebu zabezpečovat přísuny a odsuny materiálu všeho druhu z a do stacionárních skladů (výdejních míst) umístěných na teritoriu.

Ženijní vojsko v současném složení bude moci zabezpečovat pohyb ve vytyčených lokalitách (přechody přes vodní toky, lesní masivy, pohoří), v nichž bude reálná hrozba narušení manévrovosti a pohyblivosti vlastních vojsk činností protivníka.

Na provádění ženijních opatření klamné činnosti se mohou v podstatě podílet všechny útvary kompletu ženijního vojska armádního sboru.

Je třeba si ale uvědomit, že v tom případě to bude na úkor jejich základního předurčení. To by samo o sobě nebylo ničím závadným, kdyby ženijní vojsko bylo pro plnění svých úkolů dostatečně silně a kvalitně vybaveno. V ženijních opevňovacích praporech je zařazena ženijní rota speciálního maskování s předurčením vyrábět a rozmísťovat makety, vytvářet klamné objekty a cíle. Pro svou činnost však není dostatečně technicky vybavena a předpokládá se používání improvizovaných prostředků. Účinnost takových prostředků je při stoupající kvalitě průzkumných a palebných systémů značně iluzorní.

Uvedený stav a vyjádřené problémy mají své objektivní, ale také subjektivní příčiny. Jejich výrazem snad může být údaj, že ženijní vojsko představuje v pozemním

vojsku AČR asi 2,5 % stavu. Ve vyspělých armádách se tento poměr pohybuje v rozmezí 6-8 %.

1. V současné (vytvášené) organizační struktuře AČR

a) V ženijním vojsku:

- Dosavadní organizační struktury využívat v přípravě a vedení operace účelově, vytvářením uskupení k efektivnímu využití ženijních sil. K tomu předem připravovat velitele a štáby příslušných praporů.
- Přehodnotit priority přípravy specialistů ženijního vojska. Upřednostňovat přípravu v těch odbornostech, které nelze získávat z příbuzných civilních profesí. To znamená cvičit ženisty v používání trhavin, minování, v maskování, strojníky člunů, beranidel, obsluhy pontonové mostní soupravy, mostních automobilů a přepravníků mostů, atd. Omezit až zrušit přípravu strojníků, které naopak lze získávat při mobilizaci z civilních profesí, zejména strojníky zemních strojů, případně i pil.
- V rámci přípravy velitelů udržovat profesionální zdatnost a návyky důstojníků a praporčíků ženijních odborností v činnostech, ve kterých budou muset osobně zdokonalit povolávané zálohy v průběhu odborného stmelení jednotek.

b) V ženijní přípravě všech druhů vojsk:

- Zvyšovat soběstačnost jednotek a útvarů těchto vojsk zejména v budování ochranných staveb s využitím trhavin, ve vyhledávání a vytyčování objížděk pro přesuny a manévr, v maskování vlastní činnosti. Mechanizované a tankové jednotky zdokonalovat v umění boje o zátarasy zřizované ženijními jednotkami.

2. V další perspektivě výstavby AČR

- Analyzovat složení, použití a techniku mechanizovaných vojsk a vojsk územní obrany.
- Z analýzy vyvodit potřeby, obsah a rozšíření ženijního zabezpečení boje a operace a formulovat jeho cíle. Cílům přiřadit úkoly ženijního vojska a úkoly ženijního zabezpečení plněné všemi druhy vojsk.
- Na základě formulovaných cílů a úkolů pak stanovit složení a výzbroj ženijního vojska v optimální struktuře i postup jejího vytváření.

Pro úspěšné provedení těchto kroků se jeví jako nejvhodnější metoda týmové práce. Ve vytvořeném týmu by měla být zastoupena oddělení ženijního vojska štábu pozemního vojska/GŠ, 1. a 2. armádního sboru a katedra ženijního vojska Vojenské akademie.